

11. 12. 2019

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Novela zákona o úpadku a způsobech jeho řešení

Nejenom osoby pohybující se v právnickém prostředí byly v uplynulých měsících neustále zahlceny informacemi o novele zákona č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (dále jen „insolvenční zákon“). Hojně diskutovaná novela, které předcházelo několikaměsíční projednávání v Poslanecké sněmovně, nabyla účinnosti dne 1. 6. 2019. Otázka, jak se s uvedenými změnami vypořádá praxe, zůstává prozatím nezodpovězena.

Za nejvýznamnější přínos novely lze považovat skutečnost, že dochází k zpřístupnění institutu oddlužení širšímu okruhu osob. Novela reaguje na situaci, kdy se téměř 900 tisíc osob nachází v exekuci bez vidiny splacení veškerých svých dluhů neboli v tzv. dluhové pasti.

Dle dosavadní právní úpravy se oddlužit mohly pouze osoby, které prokázaly, že v následujících 5 letech splatí minimálně 30 % pohledávek nezajištěných věřitelů, tzn. třetinu svých závazků. Tato zásada byla nyní zrušena ve prospěch dlužníka. Namísto toho totiž byla zavedena minimální měsíční splátka v zákonem stanovené výši, která u dlužníka, který nemá žádnou vyživovací povinnost, činí částku ve výši 2.178,- Kč. Polovina, tj. 1.089,- Kč se započítá na hotové výdaje a odměnu insolvenčního správce, a druhá polovina bude umořovat pohledávky přihlášených věřitelů. Nicméně osobě, která nebude moci měsíčně splácet alespoň uvedenou částku, oddlužení schváleno nebude.

S ohledem na uvedené byly upraveny podmínky pro splnění oddlužení, resp. podmínky, za kterých je dlužník následně osvobozen od placení pohledávek, které byly zahrnuty do oddlužení, v rozsahu, v jakém nebyly uspokojeny, a dále od pohledávek, ke kterým se v insolvenčním řízení nepřihlíželo či které do insolvenčního řízení nebyly přihlášeny, ačkoliv přihlášeny být měly. Jedná se o stav, který je mezi laickou veřejností znám jako „osvobození od dluhů“ a který by měl být cílem každé osoby, která o povolení oddlužení žádá.

Před účinností probírané novely k osvobození dlužníka od placení pohledávek došlo v jediném případě, a to pokud během insolvenčního řízení dlužník splatil minimálně 30 % pohledávek nezajištěných věřitelů. Aktuálně insolvenční zákon předpokládá 3 varianty možného splnění oddlužení.

Prvním modelem, který je nejpříznivější zejména pro věřitele, je takový stav, kdy dlužník za dobu insolvenčního řízení splatí pohledávky nezajištěných věřitelů v plné výši. Druhou variantou je rychlejší způsob oddlužení, který je podmíněn splacením alespoň 60 %, a to během 3 let. O tuto variantu se nepředpokládá vysoký zájem ze strany dlužníků, a to s ohledem na to, že třetí, následující model je pro ně pohodlnější a méně rizikový. Poslední varianta totiž částečně vychází z předchozí

úpravy, nicméně jedná se o ne tak přísnou variantu. Insolvenční řízení je rozvrženo opět na dobu 5 let a dlužník v této době musí vynaložit veškeré úsilí, které po něm lze spravedlivě požadovat, k plnému uspokojení pohledávek svých věřitelů. Insolvenční zákon v souvislosti s tímto stanoví, že se má za to, že dlužník takovou povinnost neporušil, pokud splatil za uvedenou dobu nezajištěným věřitelům alespoň 30 % jejich pohledávek. Jedná se o vyvratitelnou domněnku, a pokud tedy dlužník překročí 30% hranici splacených pohledávek, soud jeho úsilí a poctivost či naopak lehkomyšlnost a nedbalost zkoumat nebude. Na druhou stranu, pokud dlužník ani po uplynutí 5 let 30 % pohledávek nezajištěných věřitelů nesplní, i tak má šanci, že soud ho od zbývajících pohledávek osvobodí. V takovém případě totiž soud obligatorně přistoupí k posuzování snahy dlužníka uspokojit věřitele za dobu oddlužení v plné výši, resp. zejména k posuzování poctivosti. Zároveň tak může dojít k situaci, kdy se nepoctivý dlužník po několika letech v závěru insolvenčního řízení dozví, že od zbývajících pohledávek osvobozen nebude a že oddlužení tedy probíhalo prakticky zbytečně. Lze těžko předvídat, jak konkrétně bude v jednotlivých případech insolvenční soud postupovat, tj. kdy dojde k závěru, že dlužník se po celou dobu insolvenčního řízení poctivě snažil plnit své závazky, anebo naopak, kdy se uchýlí ke kroku, že rozhodne o nesplnění oddlužení, s čímž tedy souvisí neosvobození dlužníka od placení zbývajících pohledávek. Na případnou rozhodovací praxi a judikaturu si nicméně minimálně 5 let počkáme.

Kromě výše uvedených modelů byla insolvenční novelou zřízena speciální varianta, která míří na ochranu starobních důchodců či invalidních osob. U těchto zvláště zranitelných osob, pokud nárok na invalidní důchod vznikl před schválením oddlužení a tento nárok trval po celou dobu schváleného oddlužení či pokud je dlužník invalidní ve druhém nebo třetím stupni, je oddlužení splněno, pokud nebylo zrušeno po dobu 3 let od schválení oddlužení. Vynětí těchto skupin z klasického režimu reaguje na často slabé sociální podmínky, kdy takové osoby mají zájem na splacení svých dluhů a následné důstojné dožití, nicméně doposud jim nízké příjmy neumožňovaly ani do oddlužení vstoupit. Může tak docházet k situacím, kdy věřitel neobdrží ani částku odpovídající 30 % pohledávky, a i přesto dojde po uplynutí 3 let k osvobození dlužníka od placení pohledávek. Je nutné zdůraznit, že tento specifický model může osoba využít pouze jednou, a to kvůli zamezení praktik příbuzných, kteří se na své rodiče či prarodiče zavazují k pohledávkám a následně by využívali možnost jejich speciální formy oddlužení. Pokud by mělo dojít opětovně k oddlužení té samé osoby, zkrácení doby by bylo možné přiznat jen z důvodů zvláštního zřetele hodných.

V souvislosti s délkou insolvenčního řízení je vhodné zmínit přerušení a prodloužení průběhu oddlužení, což jsou dva nové instituty, které byly insolvenční novelou zavedeny a které opět míří ku prospěchu dlužníka.

V rámci oddlužení formou plnění splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty (viz dále) může dlužník či insolvenční správce navrhnout přerušení oddlužení, a to pouze z důležitých důvodů. Důležité důvody musí být objektivního a dočasného charakteru. K přerušení oddlužení může dojít na maximálně 1 rok a tato doba přerušení se nezapočítává do doby nutné pro oddlužení. Dlužníkovi v této době odpadají některé povinnosti, jako je např. povinnost splácení, nicméně povinnost jako nezatajovat žádný příjem musí dlužník i v době přerušení nadále plnit. Institut přerušení oddlužení může být využit pouze jednou. Příkladem důležitých důvodů a následného přerušení oddlužení může být plánovaný lékařský zákrok, péče o blízkou osobu, ztráta zaměstnání způsobená nikoliv zaviněním dlužníka nebo zahraniční výjezd s cílem vydělat finanční prostředky. Jakmile důvod k přerušení řízení odpadne, insolvenční soud, a to i bez návrhu, rozhodne o pokračování v oddlužení. Pokud je ale řízení přerušeno na konkrétně stanovenou dobu či do konkrétně stanoveného dne, insolvenční soud o pokračování nerozhoduje s ohledem na to, že řízení následně pokračuje automaticky.

O prodloužení oddlužení může s ohledem na důležité důvody požádat v tomto případě pouze dlužník a maximální doba prodloužení je stanovena na 6 měsíců. Tato úprava je zaměřena na situace, kdy je

evidentní, že dlužník v plánované době nesplní oddlužení, ale k hranici 60 % v rámci oddlužení na 3 roky či k hranici 30 % v rámci oddlužení na 5 let se přiblíží. Vzhledem k tomu, že dlužník za této situace není schopen splnit oddlužení včas, na základě jeho návrhu mu může být umožněno prodloužení oddlužení, kdy následně v prodloužené délce stanovené hranice dosáhne, oddlužení tak nebude zmařeno a dlužník bude osvobozen od placení pohledávek.

Další neméně důležitou změnou, kterou novela insolvenčního zákona účinná od 1. 6. 2019 zavedla, je omezení možných způsobů oddlužení z původních tří na aktuální dva. Před novelou bylo možné provést oddlužení následujícími formami: oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty a oddlužení pouze plněním splátkového kalendáře. Poslední ze jmenovaných bylo z nabízených způsobů vyškrtáno, a tak pro každé z nově schválených oddlužení bude typické zpeněžení majetkové podstaty dlužníka. Výjimkou z tohoto pravidla je, tj. dlužník není povinen vydat majetek ke zpeněžení, když ze zprávy pro oddlužení vyplývá, že by se zpeněžením takového majetku nedosáhlo uspokojení věřitelů. Dále dlužník není povinen vydat ke zpeněžení své obydlí a také majetek, který dlužník nabyl v průběhu insolvenčního řízení poté, co nastaly účinky schváleného oddlužení. Uvedená úprava se bude vztahovat zejména na movité věci, a to vzhledem k tomu, že nemovité věci, které jsou předmětem vlastnického práva dlužníků, jsou ve většině případů zajištěny ve prospěch zajištěných věřitelů, kteří budou uspokojeni právě z tohoto majetku.

Novelou byly stanoveny nové podmínky, na základě kterých nebude oddlužení schváleno a insolvenční návrh tak bude zamítnut. Tato ustanovení reagují na stav, kdy předmětnou novelou bylo učiněno spousta kroků vstřícných pro dlužníky, na druhou stranu je ale třeba zamezit zneužívání těchto nově nastavených pravidel. K zamítnutí návrhu na povolení oddlužení dojde za předpokladu, pokud byl dlužník v posledních 10 letech pravomocně osvobozen od placení pohledávek, které byly zahrnuty do oddlužení, v rozsahu, ve kterém nebyly uspokojeny. Pokud tedy dlužník úspěšně splní oddlužení, v následujících 10 letech není možné, aby do oddlužení vstoupil znovu, a to s cílem zamezit využívání institutu oddlužení v takových případech, kdy se dlužník záměrně zavazuje k povinnostem, které již od počátku nemá v úmyslu splnit. Dále dojde k zamítnutí návrhu na povolení oddlužení, pokud v posledních 5 letech byl z důvodu sledování nepoctivého záměru dlužníka návrh na povolení oddlužení pravomocně zamítnut, či pokud z téhož důvodu nebylo oddlužení schváleno nebo pokud bylo schválené oddlužení zrušeno. Tato varianta míří na dlužníky, kteří v rámci insolvenčního řízení neprojeví dostatečnou poctivost a snahu a u kterých se nepředpokládá, že by v následujících 5 letech došlo ke změně. Ke stejnému závěru, tj. k zamítnutí návrhu na povolení oddlužení dojde insolvenční soud také v případě, pokud v posledních 3 měsících vzal dlužník svůj předchozí návrh na povolení oddlužení zpět. Zamítnutí návrhu na povolení oddlužení z tohoto důvodu bylo zavedeno s ohledem na praxi dlužníků, kteří podáním návrhu na povolení oddlužení chtějí oddálit či znemožnit zahájení exekučních řízení. Výjimkou z uvedených případů je situace, kdy insolvenční soud dojde k závěru, že jsou tu důvody zvláštního zřetele hodné, a to například pokud se dlužník zavázal z ospravedlnitelného důvodu nebo pokud existuje výrazný nepoměr mezi výší dluhu a poskytnutého plnění. Jak bude přistupováno k posuzování individuálních případů, bude opět záviset na úvaze insolvenčního soudu, který o uvedeném bude rozhodovat.

Novela insolvenčního zákona se dotkla i samotného návrhu na povolení oddlužení, a to zejména ve smyslu zjednodušení a zefektivnění sepsování návrhu, což souvisí se snahou přilákat oprávněné osoby k sepsání návrhů za stavu, kdy odměna za uvedené zůstala stejná. I výčet možných sepsavatelů návrhu na povolení oddlužení zůstal i po novele totožný, tj. sepsat návrh na dlužníka je oprávněn advokát, notář, soudní exekutor, insolvenční správce nebo akreditovaná osoba. Všem uvedeným vyjma akreditované osoby náleží za sepsání návrhu na povolení oddlužení odměna ve výši 4.000,- Kč bez DPH, resp. odměna ve výši 6.000,- Kč bez DPH, pokud se jedná o společné oddlužení manželů. Zároveň se tato odměna uplatňuje v rámci insolvenčního řízení jako pohledávka postavená

na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou, z čehož vyplývá, že oprávněná osoba nemá žádné právo žádat jiné plnění od dlužníka mimo insolvenční řízení, resp. i před zahájením insolvenčního řízení. Novela insolvenčního zákona zakotvila v souvislosti s tímto podmínku, že nikdo není oprávněn za úplatu či jiné zvýhodnění obstarat, zprostředkovat nebo nabídnout obstarání či zprostředkování sepisu a podání návrhu na povolení oddlužení.

Návrh na povolení oddlužení za dosavadní právní úpravy musel obligatorně obsahovat seznam všech závazků dlužníka, od čehož bylo novelou upuštěno. Odpadne tak administrativní zátěž pro případné sepisovatele, nicméně v návrhu na povolení oddlužení je i tak nutné prokázat, že dlužník se nachází v úpadku či v hrozícím úpadku, tj. je nutné tvrdit a prokázat existenci alespoň 2 svých věřitelů a s tím souvisejících pohledávek. Dále s ohledem na odpadnutí podmínky zaplatit v rámci oddlužení 30 % pohledávek nezajištěných věřitelů není třeba přikládat darovací smlouvy nebo smlouvy o důchodu, které bylo nutné doposud dokládat s úředně ověřeným podpisem, nicméně většinou byly uvedené smlouvy uzavírány jen na oko pro pomyslné splnění předpokládané 30% hranice.

Před účinností novely bylo nutné k návrhu na povolení oddlužení přikládat listiny, které dokládaly údaje o příjmech dlužníka za poslední 3 roky, a zároveň vypočítat předpokládané příjmy na následujících 5 let. Novelou insolvenčního zákona byly obě časové období zkráceny na 12 měsíců. Dlužník tedy musí doložit listiny, které obsahují údaje o příjmech dlužníka za posledních 12 měsíců, a zároveň uvést i údaje o jeho očekávaných příjmech v následujících 12 měsících. Opět se jedná o krok, který je vnímán motivačně jako pro dlužníky, tak i pro sepisovatele.

Za jednu z nejdůležitějších a nejvýznamnějších změn novely insolvenčního zákona lze považovat taktéž zakotvení právní úpravy týkající se oddlužení podnikající fyzické osoby. Doposud měla absence takové úpravy za následek to, že každý soud přistupoval k této situaci odlišně. Novela tak zaujala jednoznačný postoj k průběhu insolvenčního řízení podnikatele. Princip je založen na tzv. zálohové splátce, čímž je myšlena minimální nevratná částka, kterou musí podnikatel v rámci oddlužení splácet nezajištěným věřitelům. Výše zálohové splátky, kterou navrhuje insolvenční správce, je určena v rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty a výpočet je stanoven insolvenčním zákonem a dalšími zákony. V průběhu insolvenčního řízení pak musí dlužník na konci každého zdaňovacího období předložit insolvenčnímu správci účetní doklady, na základě čehož insolvenční správce určí tzv. referenční srážku. V kombinaci výpočtu zálohových srážek a referenční srážky může dojít k situaci, kdy insolvenční správce sezná, že dlužník je povinen uhradit nedoplatek v určité výši anebo že splátky jsou v takové výši, že vznikl přeplatek. Za takového stavu nicméně nedojde k vrácení přeplatku dlužníkovi, ale může dojít ke snížení zálohové splátky na následující období.

Závěrem lze poukázat na některé technické úpravy v rámci institutu oddlužení, kdy pro věřitele došlo k výrazné změně týkající se přihlášení pohledávky. Doposud byla určena lhůta 30 dní od rozhodnutí o úpadku, nicméně tato lhůta byla prodloužena na 2 měsíce, a věřitelé tak mají k dobru větší časový úsek pro přihlášení své pohledávky. Méně příznivá změna pro věřitele je, že došlo k rozšíření skupiny tzv. podřízených pohledávek, kdy nově se za ně považují i úroky, úroky z prodlení či smluvní pokuta, a to ve výši, ve které v souhrnu převyšují výši jistiny přihlášené pohledávky k okamžiku jejího vzniku. Bude tak docházet k situacím, kdy se toto příslušenství nebude v rámci oddlužení vůbec uspokojovat. Dlužník má také nově právo popřít pohledávku nejenom nezajištěného věřitele, nýbrž i toho zajištěného.

Na základě požadavků insolvenčních soudů byla také zakotvena úprava, kterou je jednoznačně stanoveno pořadí uspokojování pohledávek v oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty. Pořadí je následující: 1. odměna a hotové výdaje insolvenčního správce, 2. tzv. běžné výživné, 3. pohledávka za sepis a podání návrhu na povolení oddlužení, 4.

záloha na úhradu odměny a hotových výdajů insolvenčního správce, 5. tzv. dlužné výživné, 6. náklady spojené s udržováním a správou majetkové podstaty, 7. pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim postavené na roveň. Až následně dochází k uspokojování ostatních nezajištěných věřitelů, a co se týče věřitelů zajištěných, tak ti jsou uspokojováni jen z výtěžku zpeněžení zajištění.

Závěrem lze shrnout, že změn, které novela insolvenčního zákona přinesla, je nemálo. Veškeré návrhy byly přijímány s ohledem na nespočet osob nacházejících se v dluhové pasti tak, aby jim byl institut oddlužení více zpřístupněn. Teprve praxe ukáže, jak se s tím nejenom samotní dlužníci, ale i insolvenční soudy vypořádají.

Pavla Strnadová

[Purkyt & Co. advokátní kancelář](#)

náměstí 14. října 496/13
150 00 Praha 5

Tel: +420 257 223 737

E-mail: kristyna.tregnerova@purkyt.cz

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Přičitatelnost jednání třetích osob dlužníkovi pro účely posouzení neúčinnosti: ano nebo ne?](#)
- [Srážka za prodej v insolvenci při ocenění majetkové podstaty](#)
- [Smlouvy o vzájemném plnění v insolvenci – judikaturní závěry](#)
- [Odpovědnost členů statutárního orgánu za nepodání insolvenčního návrhu včas](#)
- [Úmyslně zkracující právní jednání mezi dlužníkem a osobou blízkou](#)
- [Nejvyšší soud ČR: Úhrada úroků ze zápůjčky jako zvýhodňující jednání? Klíčový výklad k § 241 odst. 5 písm. b\) insolvenčního zákona](#)
- [K postavení zajištěného věřitele v insolvenčním řízení](#)
- [K \(ne\)způsobilosti notářského zápisu jako exekučního titulu pro nařízení exekuce prodejem zástavy](#)
- [Promlčení pracovněprávních pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou](#)
- [Preventivní restrukturalizace](#)
- [Odpovědnost státu za nesprávný úřední postup exekutora: Je stát skutečně „posledním dlužníkem“?](#)